

Leder

Arne Redse

Den første artikkelen i dette nummeret, «Det lutherske verdensforbunds Kina-studieprogram», dreier seg om Det lutherske verdensforbunds (LVFs) analyse og vurderinger av begivenhetene i Kina i perioden 1970-1983. Det er professor og biskop emeritus, Andreas Aarflot, som tar for seg LVF-programmet som i kortform gikk under navnet «Kina-studiet».

Bølgen av politisk radikalisme som preget verden på 1960- og 70-tallet, oppfattet Maos revolusjon som oppfyllelsen av utopier om likhet og rettferdighet for undertrykte. Blant teologer og kirkeledere fantes dem som så omveltningene i Kina som et vitnesbyrd om Guds frelsende handling i historien. Slik sett svarte LVFs Kina-studium på en utfordring i tiden – et tegn på vilje til å ta del i denne debatten. Vestens kirker følte seg tvunget til å revurdere misjonens rolle. Overflatisk vurdert kunne det synes som at det under revolusjonen var blitt utviklet etiske verdier som ikke var ulike de som er å finne innen det kristne budskapet. På den annen side medførte prosjektet at grunnleggende bibelske perspektiver på menneskenaturens potensial og på frelsen ble utvannet. Dristige nytolkninger angående utviklingen i Kina fortøner seg i dag som teorier uten bibelsk forankring. Aarflot konkluderer: «I ettertid synes det som om de fleste av studiets postulater har vist seg lite holdbare når kirkens misjonsstrategi skal utformes for kommende generasjoner.»

Sommeren 2015 offentliggjorde Vatikanet den pavelige encyklika *Laudato Si*. Pave Frans bidro med dette dokumentet til en av vår tids sentrale debatter, spørsmålet om hvordan vi skal forholde oss til dagens miljø- og klimautfordringer. I artikkelen, «Mellom dialog og identitet: Pave Frans om kirkens møte med miljøutfordringene», gir professor i teologi ved VID vitenskapelige høyskole, Knut Alfsvåg, først en refererende sammenfatning av encyklikaen. Han underkaster den så en mer

kritisk analyse med utgangspunkt i spørsmålene om hvordan paven begrunner sin kritikk, hvilket teologisk og filosofisk fundament argumenterer han utfra, og i hvilken grad han mener at kirken bør involvere seg i aktuelle politiske spørsmål og diskusjoner.

Alfsvåg konkluderer med at «Dokumentet gir en skarp og velformulert kritikk av den utilitarisme og rent instrumentelle bruk av teknologisk fornuft som har ledet til den omfattende miljøkrise vi nå befinner oss i.» Samtidig unngår paven å bli så konkret at han lar Kirken blande seg inn i rent politiske avgjørelser.

På den annen side problematiserer Alfsvåg «pavens tanke om at vilje til dialog forutsetter at en tar utgangspunkt i ideen om en universell fornuft.» Tanken om en universell fornuft har etter hvert blitt utsatt for mye kritikk fra røster både innenfor og utenfor den romersk-katolske kirke.

Temaet for tredje artikkelen er religionsfriheten. Lektor i systematisk teologi ved Dansk bibelinstitutt, Carsten Elmelund Petersen, postulerer allerede i artikkeloverskriften følgende tese: «Religionsfriheten er ikke lenger hva den engang var». På tross av plassen religionsfriheten fikk i FNs verdenserklæring om menneskerettighetene av 1948, er den ifølge Carsten Elmelund Petersen, mer truet nå enn i tiden etter at erklæringen ble vedtatt. Dette gjelder ikke minst i muslimske land. Mange av disse opererer med alternative islamske menneskerettighetserklæringer der sharia er inkludert som basis. Best kjent og mest anerkjent er den såkalte Kairo-erklæringen fra 1990. Voldelige reaksjoner overfor kristne kan ellers finne støtte i sekvenser fra Medina-avsnittene i Koranen. Utviklingen i mer radikal retning innen mange muslimske land har ført til en alvorlig svekkelse av religionsfriheten innen disse kontekstene.

Petersen påpeker ellers at FNs menneskerettighetserklæring, inkludert prinsippet om religionsfrihet, neppe kan regnes som så universelt som navnet antyder. Det skyldes at erklæringen har sin bakgrunn i primært jødisk-kristen tenkning.

Den 10. februar 1706 satte en ung teolog ved navn Povel Resen (1674-1725) ut på en ett års lang reise på Nordkalotten. Det er stipendiat i religionsvitenskap ved Universitetet i Bergen, Margrethe Løøv, som i siste artikkelen i herværende nummer tar oss med på Resens reise på Nordkalotten. Artikkelen har overskriften «Povel Resen og tidlig norsk misjon blant samene». Resen var utrustet med en omfattende instruks fra kong Frederik IV. I de samiske områdene i nord skulle han «Informere sig om tilstanden udj Landet saa vel udj Geistlige som verslige Sager». Resen skulle kartlegge hvor samene befant seg, hvilke grupper de kunne deles inn i, og hvilke språk de brukte. Kongen hadde tydelige ambisjoner om å styrke sin kontroll i nordområdene både verdslig og åndelig. Instruksen ba Resen om å «erkyndige hvad kundshab Finnene have udi deris Saligheds Sag» og vurdere om kongen burde sende prester som kunne opprette skoler og undervise befolkningen i kristendom. I rapportene klaget Resen over den religiøse tilstanden blant samene. Den gamle religionen hadde fremdeles sterkt fotfeste. Kristendommen hadde de lite greie på. På svensk side derimot var kirken mye bedre organisert. Resen kom med forslag til hvordan den framtidige misjonsvirksomheten blant samene kunne organiseres. Mye av dette ble fulgt opp da den kongelige misjonsvirksomheten ved presten Thomas von Westen startet i 1716.